

ZBOROVANJA**Mednarodni simpozij »Spremembe rabe in pokrovnosti tal v dobi globalizacije«**

Praga, Češka, 15.–20. 7. 2001

Študijska skupina za preučevanje sprememb rabe tal (*Land Use and Land Cover Change*) pri Mednarodni geografski zvezi prireja letna strokovna srečanja. Vsako drugo leto se skupina sestaja na svetovnih kongresih oziroma regionalnih konferencah, v vmesnih letih pa organizira samostojne konference. Leta 2001 so srečanje organizirali češki geografi pod vodstvom Ivana Bičiča s praške Karlove univerze. Na simpozij je pripotovalo okoli 40 udeležencev iz 14 držav. Petdnevno delo je bilo splet predavanj, predstavitev posterjev, obiskov strokovnih ustanov ter ekskurzij. Uvodna ekskurzija je udeležence seznanila z razvojem Prage. Poudarek je bil na ogledu ogromnih blokovnih sosesk, zgrajenih v dobi socializma, zaključili pa smo v starem srednjeveškem jedru češke prestolnice. V naslednjih dneh so dopoldanska predavanja potekala v treh sklopih; predavatelji so govorili o zgodovinskih spremembah rabe tal, vplivih tranzicijskih procesov na rabo tal ter urbanizaciji. Slovenska udeleženca Matej Gabrovec in Franci Petek sva v svojih referatih predstavila nove možnosti analize franciscejskega katastra in metodologijo preučevanja sprememb rabe tal z vidika trajnostnega razvoja. V popoldnevih so gostitelji organizirali obisk fakultetne knjižnice in kartografske zbirke, mestnega planerskega urada ter geodetske uprave s katastrskim uradom. V teh ustanovah smo se seznanili s pomembnimi zgodovinskimi in sodobnimi viri za preučevanje sprememb rabe tal. Zadnja dva dneva sta bila namenjena terenu. Na severu Češke pri Mostu smo obiskali tamkajšnjo premogovno območje. V tej degradirani industrijski pokrajini je bil pri strokovnih razpravah poudarek na revitalizaciji obsežnih območij nekdanjih in sedanjih dnevnih kopov. Zaključna ekskurzija nas je vodila v zavarovano območje pri Třeboňu na jugu Češke blizu avstrijske meje. Podobno kot na severu Češke smo si ogledovali pokrajino, ki jo je človek močno preoblikoval, vendar pa v tem drugem primeru preobrazba pokrajine sega v 14. stoletje. V gospodarsko neuporabnih močvirjih so takrat zgradili edinstven sistem ribnikov, povezanih z umetnimi prekopi, ki danes predstavlja pomembno naravno in kulturno dediščino.

Matej Gabrovec

10. srečanje geografov z univerz v Mariboru, Bayreuthu, Plznu, Pécsu in Gradcu

Maribor, 26.–27. 9. 2001

Jeseni je bil že deseti znanstveni sestanek geografov z univerz v Bayreuthu, Gradcu, Mariboru, Pécsu in Plznu, ki so združeni v neformalno skupino Raziskovalni peterokotnik. Tokrat je bilo srečanje v Mariboru, tema posveta pa obmejna območja. Referenti so skušali prikazati prostorske ter socioekonomske značilnosti obmejnih območij, procese, ki se tam odvijajo, ter spremembe, ki so nastale po uveljavitvi novih družbeno-gospodarskih razmer v nekdanjih socialističnih državah in njihovih sosedah. Na sestanku je sodelovalo 15 geografov.

J. Maier je v svojem referatu orisal vsebino preučevanja obmejnih območij od prvih študij do danes. Posebej je izpostavil vsebinsko različnost študij, ki obravnavajo obmejna območja ob zahodni in vzhodni meji Nemčije. Mag. Zlomal je predstavila analizo dnevnega časopisja iz obmejnega območja ob nemško-češki meji. Skušala je ugotoviti, kakšne informacije dobijo češki bralci o Nemčiji in Nemci o Češki. Prispevke je razvrstila v posamezne kategorije ter vsak članek ovrednotila v smislu pozitivne, nevtralne in negativne informacije. Izkazalo se je, da se informacije o sosednjih deželah precej razlikujejo tako po vsebini kot po vrednostni orientaciji.

J. Dokoupil je predstavil vzroke demografske rasti in priseljevanja Vietnamcev v obmejno območje. Najpomembnejši razlog je zaposlovanje v bližnjih nemških mestih, s čemer so povezane dnevne in tedenske migracije ter nastajanje tako imenovane tranzitne regije. J. Ježek pa je poskušal oceniti obseg delovne sile, ki bi po vključitvi Češke v Evropsko unijo iskala zaposlitev zunaj meja matične domovi-

ne. Na podlagi ankete je ocenil, da število potencialnih iskalcev zaposlitve ni zaskbljujoče niti za češko gospodarstvo niti za nemško družbo. Prevladovale naj bi dnevne migracije. S. Mirvald je poročal o razmerah v občini Aš, ki leži tik ob nemški meji. Prikazal je socialne spremembe in konflikte, ki se pojavljajo ob širjenju tržnega gospodarstva na češkem podeželju.

J. Csapó iz Pécsa je predstavil načrte razvoja turizma ob madžarsko-hrvaški meji. Le ti v veliki meri temeljijo na medobmejnem sodelovanju s Hrvaško. M. Mohos je obdelala razvoj upravne razdelitve na obmejnem območju ob madžarsko-slovenski meji z vidika nacionalne sestave prebivalstva. Ugotovila je, da razdelitev na občine ne vključuje etničnega elementa, saj so pripadniki drugega naroda povsod v manjšini. M. Máté je orisala vinorodno in turistično območje ob Nežiderskem jezeru in možnosti za nastanek enovite turistične regije, ki bi obsegala tudi del Avstrije. J. Májdan je prikazal razvoj železniškega omrežja na obmejnem območju ob madžarsko-slovenski meji. Izpostavil je, da je kljub spremenjenim razmeram stara trasa železniške proge med Mursko Soboto in Szombatheyem še naprej optimalna. M. Foki pa je poročala o novih oblikah turizma v naselju Lentye, kjer se nakupovalni turizem postopoma umika zdraviliškemu.

W. Zsilincsar in W. Fischer sta, podobno kot mag. Zlamal, obdelala poročanje štajerskega tiska o Sloveniji. Izhajala sta iz teze, da so sosedski odnosi toliko boljši, kolikor boljše je medsebojno poznavanje. Analiza vsebine in števila prispevkov je pokazala, da je na področju obveščenosti avstrijcev o Sloveniji še veliko »belih lis«.

L. Lorber je prikazala prometni pomen obmejnega območja ob slovensko-hrvaški meji glede na omrežje mednarodnih in regionalnih prometnic, U. Horvat pa razvoj turistične regije ob zdravilišču Olimia v Podčetrtku. V. Drozg je skušal periodizirati gospodarski in socialni razvoj ob slovensko-avstrijski meji, in sicer na osnovi vrste in intenzitete stikov med območjema. Ločil je naslednje faze: sožitje do 1945, opazovanje do 1972, kontakti do 1992, sodelovanje po 1992.

Referati bodo objavljeni v zborniku. Menim, da je srečanje uspelo po vsebinski, organizacijski in družabni plati.

Vladimir Drozg

Mednarodna delavnica o eksonimih »GeoNames 2001«

Berchtesgaden, Nemčija, 1.–2. 10. 2001

V Berchtesgadnu v Nemčiji so bili v začetku oktobra tradicionalni, že petdeseti nemški kartografski dnevi. Slovenski kartografi iz najrazličnejših ustanov se teh srečanj razmeroma pogosto udeležujejo. Program te prireditve je bil običajno zelo pester. Letos je v okviru te prireditve skupina strokovnjakov Združenih narodov za zemljepisna imena nizozemskega in nemškega govornega območja (*Dutch and German Speaking Division of the United Nations Group of Experts on Geographical Names*) organizirala srečanje GeoNames 2001. Delavnice se je udeležilo 29 predstavnikov iz desetih držav. Posvečena je bila razčiščevanju problemov okrog eksonimov. V Slovarju toponimske terminologije, ki ga je leta 1995 izdala Geodetska uprava Republike Slovenije, je eksonim opredeljen kot »... ime v kakem jeziku za topografski objekt zunaj območja, na katerem ima ta jezik uradni status; od endonima se ne razlikuje samo zaradi prevedbe (konverzije) ...«.

Cilj srečanja je bila tudi priprava predlogov, osnutkov resolucij za 8. konferenco Združenih narodov za standardizacijo zemljepisnih imen, ki bo leta 2002 v Berlinu. Henri Dorion iz Kanade je predstavil uvodno razmišljanje o eksonimih. Ugotovil je, da je svet brez eksonimov utopija in da bodo ti vedno obstajali. Združeni narodi, na splošno, priporočajo omejeno in natančno uporabo eksonimov. Prvi problem pa je že v razmeroma ohlapni in ne dovolj natančni definiciji eksonimov. V ospredju je problem določitve območja ter razmejitve med eksonimi in endonimi, kar je velikokrat zelo zapleteno in politično kočljivo vprašanje. Slovenci to dobro poznamo in razumemo okrog razprav o zemljepisnih imenih v Avstriji in Italiji. Posebej je bil podčrtan problem neuniverzalnosti eksonimov in vprašanje, kdo naj postavi pravila zapisovanja. Peter Jordan z dunajske univerze je pred srečanjem razposlal udeležencem

vprašalnik o rabi eksonimov in poskušal napraviti analizo s pomočjo dobljenih odgovorov. Posebej je podčrtal, da so bili dobljeni odgovori precej subjektivni, so pa pokazali zelo različni obseg rabe eksonimov v posameznih državah. Peeter Päll iz Estonije je imel zelo zanimiv prispevek o evoluciji eksonimov o spremembah rabe v različnih obdobjih oziroma političnih razmerah. Eksonime je razdelil na več vrst: 1. tradicionalni eksonimi zlasti za imena sosednjih bližnjih območij; 2. leksikalni eksonimi kot na primer Rocky Mountains – Skalno gorovje; 3. ortografske adaptacije (Alpe, Kavkaz) in 4. izposojenke in priredbe iz tujih jezikov. V Estoniji so eksonime razdeli na lahko sprejemljive, manj sprejemljive in nesprejemljive eksonime. V posebno skupino so uvrstili zgodovinske eksonime in biblična imena. Martin Gurtner in Rudolf Mösching sta poročala o pravih rabe eksonimov na zemljevidih v Švici. V tej večnacionalni državi je to zelo natančno določeno. Zelo zanimiva je bila predstavitev magistrske naloge Bettine Wobek z dunajske univerze), ki je predstavila uporabo eksonimov v publikacijah nemških turističnih operaterjev. Za Slovenijo je v turističnih publikacijah uporabljenih med 23 in 30 eksonimov, na žalost je veliko hibridnih oblik (primer: Bohinjsko jezero – *Wochiner See* – *Bohinj See*). Roman Stani-Fertl z dunajske univerze je izdelal klasifikacijo in pregled 5400 nemških eksonimov. Leo Dillon je poročal o razpravah rabe eksonimov v uradu Združenih držav Amerike za zemljepisna imena (US Board on Geographic Names). Henri Dorion iz Kanade je podrobno obrazložil težave z eksonimi v francoskem delu Kanade. Podpisani pa sem poročal o standardizaciji imen na zemljevidu v merilu 1 : 1.000.000 in o naših razmišljanjih uporabe eksonimov. Posebno pozornost je vzbudila informacija o slovenskem seznamu tujih zemljepisnih imen, ki je objavljen v medmrežju (<http://www.sigov.si/kszi/index.htm>) in katere avtor je Drago Kladnik.

Sklepe srečanja lahko strnem v priporočilo, da naj v okviru možnosti vsak uporabljen eksonim spremlja originalno zemljepisno ime. Dogovorjeno je bilo, da naj bi, kot primer nacionalnega seznama eksonimov, prevedli slovensko študijo v angleščino. Ugotovili smo nujnost podrobnejše določitve rabe eksonimov na turističnih zemljevidih in drugih sorodnih publikacijah. Poseben problem so zemljepisna imena, ki se raztezajo čez več držav. Tako na primer Alpe (slovenska oblika zapisa) nimajo statusa eksonima. Ugotovljeno je bilo, da je treba eksonimom posvetiti več pozornosti na najrazličnejših ravneh izobraževanja. Prav na koncu se je izoblikovala misel, da bi lahko v okviru ekspertov Združenih narodov za standardizacijo zemljepisnih imen predlagali ustanovitev posebne delovne skupine, ki bi se ukvarjala z eksonimi.

Milan Orožen Adamič

1. delavnica mednarodnega raziskovalnega projekta »Elite in gore«

Lugano, Švica, 12.–13. 10. 2001

V švicarskem Luganu je bila oktobra 2001 organizirana prva delavnica v okviru mednarodnega raziskovalnega projekta, ki nosi naslov »*Die Eliten und die Berge/Les élites et les montagnes*« (»Elite in gore«). Mednarodni projekt bo trajal štiri leta (2001–2004) in bo spodbujal ciljne raziskave in soočanja izsledkov na omenjeno temo od obdobja renesanse do danes. V tem času bo podružnica Mednarodne komisije za zgodovino Alp (*Internationale Gesellschaft für historische Alpenforschung/Association Internationale pour l'Histoire des Alpes/Associazione Internazionale per la Storia delle Alpi*) v Luganu organizirala tri delavnice (prva je bila leta 2001, sledili pa bosta še dve v letih 2002 in 2003). Za leto 2004 načrtujejo izdajo zaključne publikacije s prispevki z delavnic. Podružnica omenjene komisije v Luganu je Inštitut za zgodovino Alp (*Istituto di Storia delle Alpi ISAlp*) Univerze v Luganu (*Università della Svizzera italiana*).

S pismom o nameri se je Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti zavezal, da bo skrbel za dostojno udeležbo slovenskih raziskovalcev na delavnicah, posvetovanjih in drugih strokovnih srečanjih v zvezi s tem projektom. Na prvem tovrstnem srečanju je ZRC SAZU zastopal Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU.

Delavnica je potekala v obliki predavanj, referatov in poglobljenih razgovorov. Število udeležencev je bilo omejeno, tako da je bilo število referatov le petnajst, skupaj pa se je delavnice udeležilo devetnajst

zgodovinarjev, literarnih zgodovinarjev in geografov iz petih držav alpskega loka: iz Švice 9, Francije 4, Avstrije 3, Italije 2 in Slovenije 1, avtor tega prispevka. Manjkali so predstavniki Nemčije in Lihtenštajna.

Ta raziskovalni projekt se od starejših razlikuje predvsem zaradi dveh dejstev. Prvič, ker skupaj obravnava tako gorata alpska območja kot ravnine, ki te gore obdajajo. In drugič, ker enakovredno obravnava vire, ki so nastali znotraj Alp (ti so bili zaradi oddaljenosti od centrov pogosto zanemarnjeni) in tiste iz obrobja, kjer so bila večja kulturna središča.

Značilnost dosedanjih tovrstnih raziskav v Alpah je omejenost na raziskave po posameznih državah ali jezikovnih območjih. Če k temu dodamo še jezikovne meje, je hitro jasno, zakaj še vedno čakamo na sintezno delo, ki bi dalo celovito sliko o raziskovanju Alp od renesanse do danes. Jezikovna meja je najbolj očitna prav pri Sloveniji, katere jezik je za raziskovalce iz romansko-germanskih držav popolna neznanka in temu primerno je poznavanje slovenskih geografskih, zgodovinskih, literarnih in drugih raziskav o slovenskih Alpah.

Sodelujoči pri tem projektu naj bi sledili predvsem trem vodilom. (1) Raziskave v Alpah so bile od renesanse, ko so ponovno začeli odkrivati naravo, pa do danes, povezane s socialnim in družbenim izvozem avtorjev, ta pa v Alpah ni bil povsod enak. (2) Zaradi velikih razlik v stopnji urbanizacije, je bilo znanje v preteklosti omejeno le na »svet mest«, ki obdaja Alpe. Ta mesta so bila med seboj tudi infrastrukturno dobro povezana, zato je bil pretok znanja med njimi temu primerno relativno velik. V nasprotju s tem pa je slaba infrastruktura preprečevala alpskemu prebivalstvu in njihovim »elitam«, da bi lahko sodelovali v izmenjavi znanja. Zaradi tega so v preteklih stoletjih podoba in znanje o Alpah nastajale predvsem na obrobju le-teh. (3) Kljub temu pa so bile »elite« zunaj in znotraj Alp povezane med seboj, pa čeprav le enosmerno. Znanje »od zunaj« je dostikrat doseglo izobražence znotraj Alp. To se kaže že pri pregledu najstarejšega obravnavanega obdobja, na primer v posnemanju Petrarce, von Hallerja ali Rousseauja.

Na podlagi tega smo raziskovalcem iz drugih alpskih držav skušali pokazati, kako in kdaj so prebivalstvo slovenskega alpskega sveta »odkrile elite« večjih slovenskih mest in tujih popotnikov ter kako so ti opisovali in dojemali gorske prebivalce, pa tudi obratno, kako je gorsko prebivalstvo sprejelo in reagiralo na prišleke. Ob tem naj omenimo, da znotraj raziskovalnega projekta termin »elite« razumemo kot bogate popotnike, znanstvenike, meščanske alpiniste, intelektualce, duhovščino, vojaške oficirje, aristokracijo.

Druga delavnica na isto temo bo v Luganu potekala med 4. in 5. oktobrom 2002. Več informacij o njej lahko preberete na medmrežnem naslovu: <http://www.isalp.unisi.ch/deu/kongresse/elites2.htm>.

Matija Zorn